

Yleisradio Oy
PL 94
00024 Yleisradio

UUTISLÄHETYKSEN KUVAMATERIAALI

Asian tausta ja selvitykset

Viestintävirasto sai yhteydenoton koskien Yleisradio Oy:n 9.6.2004 klo 20.30 Ylen 1 kanavalla alkaneessa uutislähetyksessä esitettyä kuvamateriaalia. Yhteydenoton mukaan uutisessa, jossa kerrottiin poliisin laittomiin pornoelokuviin kohdistuneesta ratsiasta, oli näytetty lapsille sopimattonta pornograafista kuvamateriaalia. Yhteydenotossa kiinnitettiin huomiota myös siihen, että lähetysten uutispäällikkö oli ilmoittajan mukaan ollut täysin tietämätön televisioyhtiöiden sopimuksesta koskien lapsille sopimattoman aineiston lähetyksiaikoja tai asiaa koskevasta lainsäädännöstä sekä katsonut vastuun olevan katsojalla.

Televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain 19 §:n mukaan televisiotoiminnan harjoittajan on huolehdittava siitä, että televisio-ohjelmat, jotka väkivaltaisuuksensa tai seksuaalisen sisältönsä vuoksi tai kauhua herättämällä taikka muulla näihin rinnastettavalla tavalla ovat omiaan vaikuttamaan haitallisesti lasten kehitykseen lähetetään sellaiseen aikaan, jolloin lapset eivät tavallisesti katso televisio-ohjelmia. Lisäksi televisiotoiminnan harjoittajan on ilmoitettava tällaisten ohjelmien haitallisuudesta lapsille joko ennen ohjelman lähettämistä taikka pitämällä lähetyksessä koko ajan näkyvillä tunnusta, josta ilmenee ohjelman haitallisuus lapsille.

Säännöksen tulkintakäytännössä on vakiintuneesti katsottu, että edellä mainitun tyyppiset lasten kehitykselle haitalliset ohjelmat tulee sijoittaa lähetettäväksi kello 21.00-06.00 välisenä aikana. Viestintävirasto katsoo, että lapsille haitallisina ohjelmina pidetään ohjelmia, jotka on kielletty alle 15-vuotiailta.

Televisio- ja radiotoimintalain 19 § koskee kaikkea televisio-ohjelmistoa. Viestintävirasto on edellisenä vuonna antanut Yleisradio Oy:lle televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain 36 §:n mukaisen huomautuksen ennen klo 21.00 esitetyn uutislähetysten lapsille sopimattoman sisällön johdosta ja velvoittanut Yleisradio Oy:n jatkossa pitämään huolta siitä, että se noudattaa toiminnassaan televisio- ja radiotoimintalain 19 §:ää.

Yleisradio Oy:n selvitys

Selvityksessään Yleisradio Oy kertoo, että uutisen kuvamateriaali oli tietoisesti valittu siten, ettei siinä ollut pornografiaksi luokiteltavaa materiaalia. Kaikki jutussa tv-vastaanottimen kautta tapahtumapaikalta välitty-

vät kuvat olivat sellaisia, että niin lapset kuin aikuisetkin voivat nähdä ja näkevätkin vastaavia jatkuvasti esim. ulkomainonnassa tai graafisen ja sähköisen viestinnän kaikissa muodoissa.

Televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain 19 §:n vakiintuneen tulkintakäytännön osalta selvityksessä todetaan, että keväällä 2004 valtakunnalliset tv-yhtiöt ilmoittivat K-merkintä käytännöstään Viestintäviraston kanssa käytyjen keskustelujen jälkeen. Uutis- ja ajankohtaisohjelmien osalta tv-yhtiöt olivat sopineet, että käytäntöjä noudatetaan soveltuvin osin, koska niiden aihe- ja materiaalivalinnat perustuvat journalistisiin kriteereihin. Yhtiöt ovat sitoutuneet välttämään niissäkin tarpeetonta väkivallan näyttämistä kaikkina vuorokauden aikoina.

Yleisradio Oy:n selvityksen mukaan em. näkemyksen taustalla on viisi tärkeää syytä:

- uutistapahtumat ajoittuvat kellonaikasuosituksista riippumatta
- uutislähetykset lähetetään säännöllisinä aikoina eikä niitä sijoitella sisällön ennakkokatselun perusteella eri vuorokaudenaikoihin
- todellisuudesta pitää voida antaa myös kuvan keinoin televisiouutistoinnassa todellisuutta vastaava kuva
- yleisö seuraa tavallisimmin lähetyksiä oman yleisen ajankäyttönsä mukaan, ei ohjelmien sisältö- tai ennakkotietomerkintöjen perusteella
- millään näistä yhtiöistä, varsinkaan Yleisradiolla, ei ole ohjelmallisia tai kaupallisia syitä siihen, että ne pyrkisivät tietoisesti tekemään mihinkään vuorokauden aikaan uutislähetystä, jotka väkivaltaisuutensa, seksuaalisen sisältönsä tai kauhua herättämällä olisivat yleisesti lasten kehitykselle haitallisia.

Yleisradio Oy tarkoittaa tv-yhtiöiden sopimuksessa käytetyllä "soveltuvin osin" termillä käytännössä sitä, että uutisten kuvamateriaali pyritään valitsemaan sellaiseksi, että sitä voidaan käyttää kaikkina vuorokauden aikoina sekä, että kuvamateriaalin voidaan arvioida järkyttävän joko lapsia tai aikuisia, lähetyksen juontaja pyrkii varoittamaan tästä ennakoita.

Selvityspyynnön viittaus siihen, että uutispäällikkö olisi ollut tietämätön lapsille sopimattomien ohjelmien lähetyksiaikoja koskevasta sopimuksesta, on ollut väärinkäsitys.

Viestintäviraston arvio

Viestintävirasto on tutustunut Yleisradio Oy:n toimittamaan näytenuhaan 9.6.2004 klo 20.30 esitetystä uutislähetyksestä. Uutisessa, jossa kerrottiin poliisin laittomiin pornoelokuvaan kohdistuneesta ratsiasta, ei näytetä lähikuvissa pornografista materiaalia. Kuvat on rajattu siten, että selvästi näkyvissä kuvissa videonauhojen kansista näkyy lähinnä kasvo-kuvia. Kyseistä uutislähetystä ei ole pidettävä lapsille sopimattomana.

Sen sijaan Viestintävirasto kiinnittää vielä Yleisradio Oy:n huomiota siihen, että televisio- ja radiotoiminnasta annettu laki taikka sen taustalla oleva direktiivi eivät jaottele ohjelmatyyppejä lastensuojelusäännöksen soveltamisalan yhteydessä. Säännös koskee samalla tavalla kaikkea televisiosta lähetettävää ohjelmistoa. Televisioyhtiöiden keskinäinen sopimus ei määrittele lain tulkintaa eikä voi olla ristiriidassa lain sisällön kanssa.

Yksikön päällikkö

Merja Saari

Ylitarkastaja

Ilona Kurki-Suonio